

๕.๑ ใบความรู้เกี่ยวกับคำราชาศัพท์และประโยชน์ของการศึกษาคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ แปลตามรูปคำแล้ว หมายถึง ถ้อยคำสำหรับพระราชอา แต่ตามหลักภาษาไทย หมายถึง คำที่ใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล ดังนี้

๑. คำศัพท์ที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์
๒. คำศัพท์ที่ใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์
๓. คำศัพท์ที่ใช้สำหรับสุภาพชน

สาเหตุที่ภาษาไทยมีการใช้คำราชาศัพท์ เพราะคนไทยยึดถือวัฒนธรรมเกี่ยวกับระบบอาวุโส มีความเคารพเกรงใจผู้ที่สูงศักดิ์ด้วยชาติกำเนิด อายุ และตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการใช้ภาษาที่มีระเบียบ แบบแผนเป็นพิเศษสำหรับบุคคลต่างฐานะกัน

ประโยชน์ของการศึกษาคำราชาศัพท์

๑. ทำให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับระดับของบุคคลที่สื่อสารด้วย
๒. ทำให้สามารถอ่านและฟังข้อความที่มีการใช้คำราชาศัพท์ได้เข้าใจ
๓. เป็นเครื่องฝึกอบรมจิตใจผู้ใช้และผู้ศึกษา

ให้เป็นบุคคลที่รู้จักใช้ภาษาได้อย่างประณีตงดงาม

๔. ทำให้บุคคลผู้นั้น ได้รับความหมายของคำศัพท์ อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และทำให้สามารถศึกษาวรรณคดีเก่าได้อย่างเข้าใจ

๕.๒ ใ้บทความรู้ เรื่อง คำราชาศัพท์ที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ คำราชาศัพท์ที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ แบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. คำนามราชาศัพท์

- ใช้คำว่า พระบรมราช นำหน้าคำสามัญสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการเชิดชูพระเกียรติยศ และพระราชอำนาจ เช่น

พระบรมราชูปถัมภ์ หมายถึง การช่วยเหลือ

พระบรมราโชวาท หมายถึง คำสอน

- ใช้คำว่า พระบรม นำหน้าคำเพื่อเชิดชูพระราชอิสริยยศ และใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์ เช่น

พระบรมมหาราชวัง หมายถึง วังหลวง

พระบรมฉายาลักษณ์ หมายถึง ภาพถ่าย

- ใช้คำว่า พระราช

นำหน้าคำที่สำคัญรองลงมาจากพระบรมเป็นคำที่ใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์ และสมเด็จพระบรมราชินี เช่น

พระราชวัง หมายถึง วังที่ไม่ใช่วังหลวง

พระราชดำรัส หมายถึง คำพูด

- ใช้คำว่า พระ นำหน้าคำสามัญที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์เพื่อให้แตกต่างกับสามัญชน เช่น

พระสหาย หมายถึง เพื่อน

พระหัตถ์ หมายถึง มือ

- ใช้คำว่า พระที่นั่ง นำหน้าคำที่เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์และมีเสวตฉัตร เช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งวิมานเมฆ พระที่นั่งมิ่งเกล้าภิเษก นอกจากนี้ยังใช้คำว่าพระที่นั่งตามหลังคำนามทั่วไป เพื่อแสดงว่าเป็นของที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เช่น ช้างพระที่นั่ง เรือพระที่นั่ง รถพระที่นั่ง เป็นต้น

- ใช้คำว่า ดัน หรือ หลวง ประกอบท้ายคำนามทั่วไป เพื่อแสดงว่าเป็นของเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เช่น เครื่องดัน ประพาสดัน พระแสงปืนดัน เรือหลวง รถยนต์หลวง เป็นต้น

ตัวอย่างคำนามราชาศัพท์

คำสามัญ	คำราชาศัพท์
ผม	พระเกศา
กาง	พระหนุ
เอว	บั้นพระองค์
มือ	พระหัตถ์
ตุ้มหู	พระกษัตริย์
เสื้อ	ฉลองพระองค์
เตียงนอน	พระแท่นบรรทม
รองเท้า	ฉลองพระบาท (พระมหากษัตริย์), รองพระบาท (พระบรมวงศานุวงศ์)
แว่นตา	ฉลองพระเนตร
ถุงมือ	ถุงพระหัตถ์

๒. คำกริยาราชศัพท์

คำกริยาราชศัพท์ แบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทคือ

๑. คำกริยาราชศัพท์ที่ใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าคำสามัญ
 ๒. คำกริยาราชศัพท์ที่ใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าคำนามราชาศัพท์
 ๓. คำกริยาราชศัพท์ที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่ในตัวแล้ว
๑. คำกริยาราชศัพท์ที่ใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าคำสามัญ ดังนี้

คำสามัญ	คำราชาศัพท์
จิ้ม	ทรงจิ้ม
ห้วงใย	ทรงห้วงใย
ยิงปืน	ทรงยิงปืน
จาม	ทรงจาม
ถื	ทรงถื
จับ	ทรงจับ
ทราบ	ทรงทราบ

๒. คำกริยาราชศัพท์ที่ใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าคำนามราชาศัพท์ดังนี้

คำสามัญ	คำราชาศัพท์
เมตตา	ทรงพระเมตตา
ฝัน	ทรงพระสุบิน
กรุณา	ทรงพระกรุณา
ป่วย	ทรงพระประชวร (สำหรับพระมหากษัตริย์)
แต่ง, ประพันธ์	ทรงพระราชนิพนธ์

๓. คำกริยาราชศัพท์ที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่ในตัวแล้ว ดังนี้

คำสามัญ	คำราชาศัพท์
โกรธ	กริ้ว
พูด	ตรัส
ป่วย	ประชวร (พระบรมวงศานุวงศ์)
นอน	บรรทม
ให้	พระราชทาน
ไป	เสด็จพระราชดำเนิน
กิน	เสวย
ดู	ทอดพระเนตร
ชอบ	โปรด
อาบน้ำ	สรงน้ำ
เกิด	พระราชสมภพ
เดินทาง	เสด็จพระราชดำเนิน
ตาย	สวรรคต

๓. คำสรรพนามราชาศัพท์ เป็นคำราชาศัพท์ที่ใช้เฉพาะบุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้ในการพูดติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

คำราชาศัพท์	ผู้ใช้	ใช้กับ
สรรพนามราชาศัพท์ที่ใช้แทนชื่อผู้พูด (บุรุษที่ ๑)		
ข้าพระพุทธเจ้า	บุคคลธรรมดา	พระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ชั้นสูง
อาตมา	ภิกษุ-สามเณร	พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ทั่วไป
สรรพนามราชาศัพท์ที่ใช้แทนผู้พูดด้วย (บุรุษที่ ๒)		
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	พระราชวงศ์ทั่วไปและบุคคลธรรมดา	พระมหากษัตริย์
มหาบพิตร	ภิกษุ-สามเณร	พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ทั่วไป
สรรพนามราชาศัพท์ที่ใช้แทนผู้ถูกพูดถึง (บุรุษที่ ๓)		
พระองค์	พระราชวงศ์ทั่วไปและบุคคลธรรมดา	พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ชั้นสูง

หลักเกณฑ์ในการใช้คำราชาศัพท์ มีดังนี้

๑. คำกริยาใดที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่แล้ว เช่น คำว่า เสด็จ เสด็จ ตรีศ ไม่ควรใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าอีก

แต่ถ้าคำกริยานั้นเป็นคำสามัญ เช่น ถือ จับ วาด

เมื่อจะทำให้เป็นคำกริยาราชศัพท์ให้ใช้คำว่า “ทรง” นำหน้าได้ เช่น ทรงถือ ทรงจับ ทรงวาด

๒. การใช้คำว่า “ถวายการต้อนรับ” “ถวายความจงรักภักดี” ต้องใช้คำว่า “เฝ้ารับเสด็จ” หรือ “รับเสด็จ” ถึงจะถูกต้อง

๓. การใช้คำว่า “พระบรม” นำหน้านั้น

ให้ใช้เฉพาะคำที่ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น สำหรับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ให้ใช้คำว่า “พระ” เช่น

พระบรมราโชวาท ใช้กับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราโชวาท ใช้กับ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

๔. การใช้คำว่า “พระราช” หรือ “พระ” นำหน้า

ให้ถือหลักว่าใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ คำว่า “พระ” มักนำหน้าคำที่เป็นคำเรียกอวัยวะ เช่น คำว่า พระหัตถ์ พระพักตร์